

RECERCA I INNOVACIÓ PER A LA SOSTENIBILITAT: NECESSITAT D'UN PACTE

La recerca i la innovació: elements indispensables per al desenvolupament sostenible

Enric Banda

Aquesta sessió començarà amb una breu introducció per emfasitzar que el futur de la nostra societat depèn de l'educació. Només l'educació, des de les etapes inicials fins a les universitàries, i després durant tota la vida, és capaç de proporcionar una ciutadania amb criteri, capaç d'impulsar una societat amb valors, participativa, inclusiva, amb igualtat d'oportunitats i sostenible. Aquesta primera reflexió la il·lustrarem amb l'exemple de què en pensem de tot això al "U.S. Council on Competitiveness" i veurem que posen l'accent en el fet que és necessari entendre quines són les forces econòmiques i tecnològiques que guien la productivitat i que dibuixen la demanda d'habilitats d'alt valor.

Tot seguit recordarem el concepte de sostenibilitat i farem notar que el concepte de sostenibilitat s'ha interpretat sovint, de manera errònia, associat amb l'estabilitat. Contràriament a això, la sostenibilitat està relacionada amb el canvi i l'evolució i, per tant, amb el no-equilibri. Altres interpretacions errònies provenen del fet d'assimilar la sostenibilitat amb el que és ininterromput; és a dir, sovint s'assimila el creixement sostenible amb el creixement continuat, cosa que malmet el valor original del terme.

A continuació destacarem el poder transformador de la recerca i la innovació. Recerca i innovació, però, responen a processos molt diferents. La recerca genera coneixement, i avui hi ha suficients dades de diferents fonts que demostren que invertir en recerca és una de les millors inversions que podem fer (tant des de l'àmbit públic com privat). Els economistes especialitzats parlen de retorns d'entre el 20 i el 50%. La innovació es dona quan s'introdueixen productes o serveis al mercat, amb èxit. Ja s'ha dit repetidament, i és cert, que la innovació és més que R&D. A més la innovació, que correspon al sector privat, necessita inversions addicionals a la de la pròpia recerca; i necessita d'un entorn favorable (finançament, capital risc, emprenedors). El gran valor de la innovació és que posa al mercat productes i processos (tant se val si vénen de la recerca o no) que sovint, transformen la societat. És important notar la importància de la relació entre la recerca i la innovació, que generalment dona peu a de la transferència de coneixement. Aquesta no només s'ha d'entendre com a resultats tècnics sinó, sobretot, com el que es fa a través de les persones. Es tracta en definitiva de transferir coneixement a la societat.

El paper de la recerca i la innovació ha estat i continuarà sent enorme en el desenvolupament de la societat. Però, ¿podem fer recerca i innovació sense tenir en compte la sostenibilitat del nostre model social? Això és, en part, equivalent a re-introduir el conegut debat (en el món de la recerca) de lligar l'excel·lència i la rellevància. Dit d'una altra manera, la reflexió "Recerca i Innovació: la necessitat d'un pacte", l'hem de focalitzar en recerca i innovació responsables (RRI). Es tracta de repensar el propi procés de la recerca i la innovació, de manera que la societat hi pugui intervenir. El concepte de RRI es basa en una llarga història de relacions entre l'entorn científic i la societat. Per fer la història curta diguem que fins ara la societat no ha tingut possibilitats de dir gaire res. Però l'aparició de reptes mundials, d'èxits i de fracassos de l'aplicació de resultats de la recerca i la innovació fa que ens preguntem si anem pel bon camí,

si és convenient deixar de banda la societat. Un llarg debat acadèmic i de política científica i d'innovació ens ha portat a expressar el desig que la recerca i la innovació es facin amb la societat i per a la societat. I, si això és així, la intervenció de la societat és imprescindible. La Unió Europea ha liderat la introducció del concepte de RRI. Amb la RRI queda clar que, encara que s'ha parlat molt d'un pacte d'estat per preservar la inversió en coneixement, cosa desitjable, el que hem d'aconseguir és un pacte amb la societat. Un pacte en què tant la recerca com la innovació, excel·lents i rellevants, s'entenguin per part de la societat com a eines cabdals per a resoldre els reptes que tenim plantejats.

Repassem també el paper dels actors locals i ens fixarem en les fortaleses i oportunitats que trobem a les Illes Balears i que no podem deixar passar. En el marc de la recerca, els actors locals són la universitat i els centres de recerca. Estem parlant d'un tresor que costa molt d'aixecar i molt poc de destruir. El actors s'han d'alimentar, s'han de polir i s'han d'adaptar als reptes socials als quals ens enfrontem, tant localment com globalment, perquè són la font de riquesa del futur. Pel que fa a les fortaleses i oportunitats tenim, naturalment, el turisme del qual ja en parlaran els experts. Amb tot, vull assenyalar que tenim altres fortaleses i oportunitats en diversos camps del coneixement. Seria una errada molt seriosa no tenir-les en compte. Les Illes Balears poden ser punta de llança en determinats camps. Podem citar tot d'una, encara que això necessita un estudi més acurat, la biotecnologia, les ciències del mar o el món de l'audiovisual, amb tota la indústria que aquest sectors tenen associada. I no només això. La gran rapidesa amb que s'està desenvolupant la tecnologia en un món globalitzat, donarà lloc a camps emergents que suposaran noves oportunitats. Cal estar alerta.

Finalment no podem evitar parlar de la responsabilitat del Govern que s'ha de dotar dels instruments i dels recursos necessaris, econòmics i humans. Els econòmics, per impulsar la recerca i per estimular la innovació i els humans, per generar el coneixement necessari així com la seva transferència a la societat. Tot això d'acord amb els principis de la recerca i la innovació responsables que hem repassat abans.

El Govern hauria de ser el facilitador, en diferents fronts i en la mesura de les seves competències i de la seva capacitat d'influència a nivell de l'estat espanyol, que resumeixo en quatre punts: 1) Assegurar el recursos necessaris a la Universitat i els centres de recerca per tal de garantir la formació, qualificació i desenvolupament de les noves generacions amb criteris de qualitat i excel·lència; 2) Fomentar la investigació científica i el desenvolupament i innovació tecnològica mitjançant actuacions complementaries que estimulin l'atracció de talent tant a nivell europeu com de l'estat; involucrant-se de manera proactiva i reactiva en la política científica i d'innovació de l'estat i destinant recursos a les infraestructures científico-tècniques i nínxols de excel·lència ja existents per tal de garantir-ne la seva sostenibilitat; 3) Dissenyar polítiques a mig i llarg termini que permetin desenvolupar recerca excel·lent i rellevant, seguint els principis de la RRI, en aquells sectors que es considerin estratègics pel futur econòmic de les Illes Balears; i 4) Estimular el desenvolupament d'un ecosistema innovador que gaudeixi de la regulació i finançament necessaris per que les innovacions arribin al sector productiu i a la societat.